

کلیات، برنامه و سرفصل دروس

رشته کلام اسلامی

سطح چهارم

حوزه های علمیة خواهران

سال تنظیم: ۱۳۹۹

فهرست:

۳	کلیات رشته
۴	عناوین دروس
۷	فقه ۱
۸	فقه ۲- ورودی مهر ۹۷
۹	فقه ۲- ورودی ۹۸ به بعد
۱۰	فقه ۳
۱۱	فقه ۴
۱۲	فقه ۵- ورودی مهر ۹۷
۱۳	فقه ۵- ورودی ۹۸ به بعد
۱۴	فقه ۶
۱۵	اصول فقه ۱
۱۶	اصول فقه ۲
۱۷	اصول فقه ۳
۱۸	اصول فقه ۴
۱۹	روش‌شناسی علم کلام
۲۱	مبانی معرفت‌شناختی علم کلام
۲۳	مبانی انسان‌شناختی علم کلام
۲۵	مبانی هستی‌شناسی علم کلام ۱
۲۷	مبانی هستی‌شناسی علم کلام ۲
۲۹	فرقه‌ها و جریان‌های کلامی با تأکید بر جریان‌های جدید
۳۱	ادله امامت امامان معصوم (علیهم السلام)
۳۳	اسماء و صفات الهی
۳۵	براهین اثبات وجود خداوند

۳۷	برزخ و حیات برزخی
۳۹	توحید
۴۱	حقانیت، جامعیت و خاتمیت اسلام
۴۳	حقیقت امامت
۴۵	ضرورت معاد
۴۷	عدل و حکمت خداوند
۴۹	عصمت
۵۰	علم امام
۵۲	علم و قدرت خداوند
۵۴	قضا و قدر، جبر و اختیار
۵۶	مسائل اساسی مهدویت
۵۸	معاد جسمانی و روحانی
۶۰	معجزه
۶۲	وحی و نبوت
۶۴	عناوین جامع

کلام اسلامی - سطح چهار

کلیات رشته سطح چهار کلام اسلامی

ماده ۱. عنوان رشته

عنوان رشته، کلام اسلامی است.

ماده ۲. تعریف

سطح چهار آموزشی - پژوهشی رشته کلام اسلامی، سطحی از تحصیلات حوزه‌ای است که طلاب پس از گذراندن این دوره، توان تدریس، تحقیق، نقد، ارائه نظر و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانش‌نامه سطح چهار رشته کلام اسلامی را دریافت می‌کنند.

ماده ۳. اهداف

۱. تعمیق معارف اعتقادی
۲. ایجاد تسلط بر مبانی، مکاتب، آراء و روش‌های مرتبط با رشته کلام اسلامی؛
۳. تقویت توان پژوهش در حد تحلیل، نقد و ارائه نظر در مسائل مرتبط با رشته کلام اسلامی؛
۴. ارتقاء توان پاسخگویی به نیازهای علمی و مسائل تخصصی رشته کلام اسلامی؛
۵. تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه‌سازی جهت تولید علم و توسعه دانش در رشته کلام اسلامی؛
۶. تأمین اساتید مورد نیاز در رشته کلام اسلامی؛

ماده ۴. ضرورت

عقاید دینی در رأس معارف دین بوده و پایه و اصول دین محسوب می‌گردد و از آنجا که علم کلام، عهده‌دار تبیین و دفاع از عقاید دینی و پاسخ به شبهات مرتبط با عقاید است، این علم را می‌توان از مهمترین رشته‌های علوم دینی دانست. لذا حوزه‌های علمیه، پرورش متکلمان زبده را وظیفه ذاتی و اولی خود می‌دانند. از سوی دیگر، وجود شبهات و مباحث مورد اختلاف و ترویج آنها علیه مذهب تشیع توسط مخالفین مکتب اهل بیت (علیهم السلام) اقتضا می‌کند که طلاب علاقمند به این مباحث، برای دفاع از حقانیت مذهب شیعه، در سطوح عالی مباحث این رشته را مورد بررسی و تحقیق قرار دهند.

ماده ۵. سیاست‌ها

۱. اهتمام به ارتقاء فضائل و ملکات اخلاقی و معنوی طلاب؛
۲. اهتمام به بهره‌گیری از سنت‌های کارآمد حوزوی با استفاده از فناوری‌ها و روش‌های نوین و مؤثر در آموزش و پژوهش؛
۳. اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه‌پردازانه، با طرح دیدگاه‌های چالشی و جدید مرتبط با رشته؛
۴. تأکید بر بهره‌گیری از زبان تخصصی رشته در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی؛
۵. اهتمام به کارآمدسازی فرایندهای تعلیم و تربیت در عین تسهیل و سرعت‌بخشی منطقی به آنها؛
۶. اهتمام به نخبه پروری؛
۷. اهتمام به پژوهش محور بودن دوره؛
۸. تأکید بر رویکرد اجتهادی در دروس مرتبط؛
۹. توجه به مباحث نقلی و تصریح به استفاده از قرآن کریم در تمام عناوین دروس در کنار مباحث عقلی؛
۱۰. توجه به مسائل جدید کلامی در عناوین و اهداف و سرفصل‌های دروس؛

ماده ۶. طول دوره و نظام آموزشی

مدت زمان لازم برای گذراندن دروس و رساله جهت دریافت مدرک سطح چهار کلام اسلامی با احتساب رساله و آزمون جامع، حداقل ۸ و حداکثر ۱۲ نیمسال است که به صورت نیمسالی واحدی اجرا می‌شود.

ماده ۷. شرایط پذیرش

۱. احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
۲. دارا بودن مدرک علمی سطح ۳ در رشته‌های مرتبط؛
- تبصره: پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر رشته‌ها مشروط به گذراندن دروس جبرانی، مجاز است؛
۳. قبولی در آزمون ورودی دروس تخصصی، زبان تخصصی و مصاحبه علمی؛
۴. احراز توانایی‌های لازم در مهارت خواندن، درک مطلب و نگارش به زبان تخصصی رشته از طریق برگزاری آزمون و یا ارائه مدرک معتبر؛

ماده ۸. مشخصات کلی دوره و اتمام دروس:

۱. پذیرفته شدن در آزمون جامع پایان دوره؛
۲. ارائه رساله در چهارچوب مرتبط با رشته به میزان ۲۰ واحد با درجه قابل قبول؛
۳. ارائه دو مقاله علمی پژوهشی؛
۴. شرکت در امتحانات دوره به دو شکل کتبی و شفاهی؛

ماده ۹. عناوین و مشخصات کلی دروس

محورهای دروس:

عنوان درس	واحد
دروس عمومی	۲۰ (۸ اصول - ۱۲ فقه)
دروس تخصصی	۴۰
رساله علمی (پایان نامه)	۲۰
جمع کل	۸۰

دروس عمومی:

عنوان درس	واحد	واحد
فقه	۱۲	تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و آشنایی با روش‌های استدلال فقهی احکام
اصول	۸	تسلط بر برخی مباحث مهم اصولی تاثیرگذار در کلام
جمع	۲۰	

دروس تخصصی:

ردیف	عنوان درس	واحد	واحد
۱	روش‌شناسی علم کلام	۱	تبیین و تحلیل روش‌های استنباط، تبیین، تنظیم و اثبات عقاید دینی و دفع شبهات
۲	مبانی معرفت‌شناختی علم کلام	۲	تحلیل و بررسی مهمترین مسائل معرفت‌شناسی موثر در علم کلام مانند: صدق، محدودیت‌های معرفت دینی، معرفت لازم و کافی در دین، هرمنوتیک و تفسیر متون دینی
۳	مبانی هستی‌شناختی علم کلام	۴	تحلیل و بررسی مهمترین مسائل هستی‌شناسی تاثیرگذار در علم کلام، مانند: اصالت و تشکیک وجود، مواد ثلاث، علت و معلول، مادی و مجرد، حدوث و قدم
۴	مبانی انسان‌شناختی علم کلام	۲	تحلیل و بررسی مهمترین مسائل انسان‌شناسی تاثیرگذار در علم کلام مانند مغایرت نفس و بدن، تجرد نفس، قوای نفس، تعلق نفس به بدن و ....

۵	براهین اثبات وجود خدا	۲	بررسی و تحلیل مهمترین براهین اثبات وجود خداوند ضمن پاسخ به شبهات جدید مربوط به هر برهان در تناظر با مسائل کلام جدید و فلسفه دین
۶	اسماء و صفات الهی	۱	بررسی و تحلیل دیدگاهها در مباحث کلی اسماء و صفات؛ مانند حقیقت، نحوه اتصاف، تقسیمات و ...
۷	توحید	۲	تبیین و تحلیل حقیقت، دلایل، مراتب و آثار توحید با تکیه بر عقل و نقل و نقد عقاید انحرافی در این باره به ویژه وهابیت
۸	علم و قدرت خداوند	۲	بررسی و تحلیل نظریه‌های موجود درباره حقیقت، دلایل و قلمرو علم و قدرت خداوند همراه با نقد شبهات
۹	عدل و حکمت خداوند	۲	بررسی و تحلیل حقیقت و ادله عقلی و نقلی عدل و حکمت الهی و نقد شبهات به ویژه موضوع شرور
۱۰	«قضا و قدر» و «جبر و اختیار»	۲	بررسی و تحلیل آراء کلامی درباره قضا و قدر و جبر و اختیار و تبیین نظریه امر بین الامرین
۱۱	وحی و نبوت	۲	بررسی و تحلیل دیدگاهها درباره حقیقت وحی و ضرورت نبوت همراه با نقد شبهات
۱۲	معجزه	۱	بررسی و تحلیل دیدگاههای مطرح درباره حقیقت و دلالت معجزه همراه با نقد شبهات
۱۳	عصمت	۲	بررسی و تحلیل دیدگاههای مطرح درباره حقیقت، اقسام و چرایی عصمت در پیامبر و امام و نقد شبهات مرتبط
۱۴	حقانیت، جامعیت و خاتمیت اسلام	۲	بررسی و تحلیل حقانیت، جامعیت و خاتمیت اسلام با تاکید بر نقد پلورالیسم، سکورالیسم و بیان رابطه خاتمیت با امامت همراه با نقد شبهات
۱۵	حقیقت امامت	۱	تبیین دیدگاه امامیه درباره حقیقت و مقامات امام مانند زعامت سیاسی، مرجعیت دینی در حفظ، تبیین و تفسیر شریعت، ولایت تکوینی و نقد شبهات
۱۶	علم امام	۲	تبیین و تحلیل منشاء و قلمرو علم امام از دیدگاه عقل و نقل همراه با نقد شبهات

تبیین مهمترین ادله امامت ائمه اثنی عشر (ع) و نقد شبهات	۲	ادله امامت امامان معصوم (ع)	۱۷
بررسی و تبیین مهمترین مباحث مهدویت (ادله وجود و امامت امام عصر (عج)، طول عمر، غیبت، ولایت در عصر غیبت، علائم ظهور و ...) و نقد شبهات	۲	مسائل اساسی مهدویت	۱۸
بررسی و تحلیل دیدگاه‌ها درباره حقیقت برزخ و حیات برزخی و پاسخ به شبهات	۱	برزخ و حیات برزخی	۱۹
تبیین و تحلیل ادله ضرورت معاد و بررسی و نقد شبهات به ویژه تناسخ	۱	ضرورت معاد	۲۰
بررسی و تحلیل آراء درباره معاد جسمانی و روحانی در پرتو عقل و نقل و پاسخگویی به شبهات	۲	معاد جسمانی و روحانی	۲۱
شناخت و نقد و بررسی جریان‌های نو ظهور و منطقه‌ای	۲	فرقه‌ها و جریان‌های کلامی با تاکید بر جریان‌های جدید	۲۲
	۴۰	جمع واحد	

فقه ۱

شناسه درس: ۴۰۴۱۳۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و آشنایی با روشهای استدلال فقهی احکام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی

مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- شرائط عمومی تکلیف (بلوغ و رشد)
- ادله جواز تقلید
- حیض و احکام آن
- اقسام استحاضه

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم
۲. الاجتهاد و التقليد، امام خمینی ره
۳. کتاب الطهاره، امام خمینی ره
۴. مصباح الفقیه، علامه محقق همدانی
۵. جواهر الکلام، محمدحسن نجفی
۶. جامع المدارک، سید احمد خوانساری

فقه ۲- ورودی مهر ۹۷

شناسه درس: ۴۰۴۱۳۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و آشنایی با روش‌های استدلال فقهی احکام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- نفقه زوجه
- عده طلاق و وفات
- نذر و عهد و قسم
- تعلق وجوب به عنوان و فاء یا متعلق نذر
- اشتراط اذن زوج
- اشتراط صیغه
- رجحان متعلق
- ارث زوجه از عقار

متن محوری:

۱. الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی
۲. مهذب الاحکام، سبزواری

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. مستمسک العروة الوثقی، سید محسن حکیم
۲. جواهر الکلام، محمدحسن نجفی
۳. مستند الشیعه، نراقی
۴. مسالک الأفهام، شهید ثانی
۵. جامع المدارک، سید احمد خوانساری
۶. ریاض المسائل، طباطبائی
۷. نکاح، شبیری زنجانی

فقه ۲ - ورودی ۹۸ به بعد

شناسه درس: ۴۰۴۱۳۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و آشنایی با روشهای استدلال فقهی احکام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- قاعده لا تعاد
- اقسام وطن
- شرط ذکورت در امام جماعت
- صوم
- اتحاد و اختلاف آفاق
- حکم حاکم در ثبوت هلال

متن محوری: الموسوعه، آیت‌الله سیدابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم
۲. خلل الصلاة، امام خمینی (ره)
۳. مصباح الفقیه (صلاة و صوم)، محقق همدانی
۴. جواهر الکلام، محمدحسن نجفی
۵. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۶. خلل الصلاة، مرتضی حائری
۷. جامع المدارک، سید احمد خوانساری

فقه ۳

شناسه درس: ۴۰۴۱۳۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و آشنایی با روش‌های استدلال فقهی احکام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- استطاعت در حج
- طهارت از حدث و خبث در طواف
- محدوده طواف
- تروک احرام

- ستر وجه و کفین
- استعمال بوی خوش
- تزئین

متن محوری: الموسوعة، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع :

۱. مستمسک العروة الوثقی، سید محسن حکیم
۲. جواهرالکلام، محمدحسن نجفی
۳. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۴. الحج، عبد الله جوادی آملی (تقریردرس مرحوم محقق داماد)
۵. المرتقی الی الفقه الارقی، سید محمد روحانی
۶. جامع المدارک، سید احمد خوانساری

فقه ۴

شناسه درس: ۴۰۴۱۳۰۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و آشنایی با روش‌های استدلال فقهی احکام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- وجوب خمس با استناد به آیه خمس
- ارباح مکاسب به استثناء مؤنه
- مصرف سهم امام علیه السلام
- نکاح بکر رشیده
- نظر و ستر
- نشوز و شقاق
- تعقیب (منع از حمل)

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم
۲. جواهرالکلام، محمدحسن نجفی
۳. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۴. مصباح الفقیه، محقق همدانی
۵. کتاب الخمس، مرتضی حائری
۶. جامع المدارک، سید احمد خوانساری
۷. کتاب نکاح، موسی شبیری زنجانی
۸. کتاب النکاح، محمدعلی اراکی

فقه ۵ - ورودی مهر ۹۷

تعداد واحد: ۲

پیش نیاز: ندارد

شناسه درس: ۴۰۴۱۳۰۵

نوع واحد: نظری

هدف: تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و آشنایی با روش‌های استدلال فقهی احکام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- قاعده لا تعاد
- اقسام وطن
- شرط ذکورت در امام جماعت
- صوم
- اتحاد و اختلاف آفاق
- حکم حاکم در ثبوت هلال

متن محوری: الموسوعه، آیت‌الله سید ابوالقاسم خوبی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم
۲. خلل الصلاة، امام خمینی
۸. مصباح الفقیه (صلاة وصوم)، محقق همدانی
۹. جواهر الکلام، محمدحسن نجفی
۱۰. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۱۱. خلل الصلاة، مرتضی حائری
۱۲. جامع المدارک، سید احمد خوانساری

فقه ۵ - ورودی ۹۸ به بعد

شناسه درس: ۴۰۴۱۳۰۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و آشنایی با روش‌های استدلال فقهی احکام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- نفقه زوجه
- عده طلاق و وفات
- نذر و عهد و قسم
- تعلق وجوب به عنوان وفاء یا متعلق نذر
- اشتراط اذن زوج
- اشتراط صیغه
- رجحان متعلق
- ارث زوجه از عقار

متن محوری:

۱. الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

۲. مهذب الاحکام، سبزواری

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم

۲. جواهرالکلام، محمدحسن نجفی

۳. مستند الشیعه، نراقی

۴. مسالک الأفهام، شهید ثانی

۵. جامع المدارک، سید احمد خوانساری

۶. ریاض المسائل، طباطبائی

۷. نکاح، شبیری زنجانی

فقه ۶

شناسه درس: ۴۰۴۱۳۰۶

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و آشنایی با روش‌های استدلال فقهی احکام
ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- معاملات صبی
- قمار و شطرنج
- غناء
- خیار عیب

متن محوری: الموسوعه، آیت‌الله سیدابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. جواهرالکلام، محمدحسن نجفی
۲. ریاض المسائل، سیدعلی طباطبائی
۳. مکاسب (بیع و خیارات)، شیخ مرتضی انصاری
۴. کتاب‌البیع، امام خمینی ره
۵. فقه العقود، سید کاظم حائری
۶. المرتقی الی الفقه الارقی، سید محمد روحانی

اصول فقه ۱

شناسه درس: ۴۰۴۱۴۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم اصولی تأثیرگذار در کلام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- علائم حقیقت و مجاز
- انواع مجاز
- استعمال لفظ در اکثر از یک معنا
- مفهوم شرط اثباتا و نفیا
- مفهوم وصف اثباتا و نفیا
- نحوه دلالت ادوات عام
- سریان اجمال مفهومی و مصداقی مخصص به عام

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، آیت‌الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی (تقریرات درس امام خمینی ره)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت‌الله سید محمود هاشمی (تقریرات شهید سید محمد باقر صدر)
۴. فوائد الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی (تقریرات آیت‌الله محمد حسین غروی نائینی)
۵. المحاضرات، آیت‌الله محمد اسحاق فیاض (تقریرات آیت‌الله سید ابوالقاسم خویی)
۶. اصول العامه لفقہ المقارن، آیت‌الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم

اصول فقه ۲

شناسه درس: ۴۰۴۱۴۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: اصول فقه ۱

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم اصولی تأثیر گذار در کلام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- تقابل اطلاق و تقييد
- مقدمات حکمت
- انصراف
- حجیت خبر واحد
- آیات قرآن
- سیره عقلاء
- روشی تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، آیت الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی، تقریرات درس حضرت امام خمینی (ع)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت الله سید محمود هاشمی، تقریرات شهید سید محمد باقر صدر
۴. فوائد الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی، تقریرات آیت الله محمد حسین غروی نائینی
۵. المحاضرات، آیت الله محمد اسحاق فیاض، تقریرات آیت الله سید ابوالقاسم خویی
۶. اصول العامه لفقہ المقارن، آیت الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم

اصول فقه ۳

شناسه درس: ۴۰۴۱۴۰۳

تعداد واحد: ۲

پیش نیاز: اصول فقه ۲

نوع واحد: نظری

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم اصولی تأثیرگذار در کلام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- حجیت ظواهر
  - تعریف
  - اقسام
    - ذاتی
    - موضوعی
  - حجیت ظواهر قرآن
- حجیت قول لغوی
- سیره
  - اعتبار معاصرت
  - اشتراط امضاء یا عدم ردع
- عرف عام و خاص
- شهرت
  - روایی
  - عملی
  - فتوایی

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، آیت الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی (تقریرات درس امام خمینی ره)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت الله سید محمود هاشمی (تقریرات شهید سید محمد باقر صدر)
۴. فوائد الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی (تقریرات آیت الله محمد حسین غروی نائینی)
۵. المحاضرات، آیت الله محمد اسحاق فیاض (تقریرات آیت الله سید ابوالقاسم خویی)
۶. اصول العامه لفقہ المقارن، آیت الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم
۷. مصباح الاصول سیدمحمد واعظ حسینی (تقریرات درس آقای خوئی)

اصول فقه ۴

شناسه درس: ۴۰۴۱۴۰۴

نوع واحد: نظری

تعداد واحد: ۲

پیش نیاز: اصول فقه ۳

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم اصولی تأثیرگذار در کلام

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- تعریف تعارض و تفاوت آن با تراحم
- انحای جمع عرفی
- مرجحات تعارض و تراحم
- برائت عقلی و نقلی

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایة الاصول، محمد کاظم خراسانی
۲. جواهرالاصول، لنگرودی (تقریرات درس حضرت امام خمینی)
۳. بحوث فی علم الاصول، سید محمود هاشمی (تقریرات شهید صدر)
۴. فوائداصول، محمدعلی کاظمینی (تقریرات آقای نائینی)
۵. المحاضرات، محمد اسحاق فیاض (تقریرات آقای خوئی)
۶. اصول العامه لفقہ المقارن (حکیم)
۷. مصباح الاصول سید محمد واعظ حسینی (تقریرات درس آقای خوئی)
۸. رساله التعادل و الترجیح (امام خمینی).

روش‌شناسی علم کلام

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۱

تعداد واحد: ۱

پیش‌نیاز: ندارد

نوع واحد: نظری

هدف: تبیین و تحلیل روش‌های استنباط، تبیین، تنظیم و اثبات عقاید دینی و دفع شبهات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت کلاسی مانند خلاصه نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار، ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- مباحث مقدماتی (انواع روش‌ها و تمایزات آنها، تناسب روش‌ها با اهداف علم، اقسام روش‌های جاری در علم کلام)
- روش‌های کلامی در حوزه‌های (استنباط، تبیین و ...) از حیث ابزار و منبع معرفت
  - روش فطری
  - روش عقلی
  - روش نقلی، وحیانی
  - روش شهودی، عرفانی
  - روش استقرائی، تجربی
- روش‌های کلامی در حوزه‌های (استنباط، تبیین و ...) از حیث محتوا و هدف
  - روش برهانی
  - روش خطابی
  - روش جدلی

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. قواعد و روش‌های کلامی، علی ربانی گلپایگانی، مرکز نشر هاجر
۲. جامع‌نگری در روش‌شناسی علم کلام، علی ربانی گلپایگانی، موسسه امام صادق (ع)، فصلنامه علمی، پژوهشی کلام اسلامی، شماره ۱۰۴
۳. روش‌شناسی علم کلام، رضا برنجکار، چاپ و نشر دارالحدیث
۴. روش‌شناسی عقاید دینی، حمید رضا شاکرین، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

منابع فرعی:

۱. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، تهران، نشر سایه
۲. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، جلد ۸، الشریف الرضی

۳. شرح المقاصد، سعد الدين تفتازانى، الشريف الرضى
۴. شوارق الالهام فى شرح تجريد الكلام، عبد الرزاق لاهيجى، مؤسسه امام صادق
۵. منزلت عقل در هندسه معرفت دينى، عبدالله جوادى آملی، مركز نشر اسراء
۶. روش شناسی علوم انسانی اسلامى، احمد حسين شريفی، آفتاب توسعه
۷. مکتب تفکيک محمدرضا حکيمی، مركز بررسى هاى اسلامى
۸. فى علم الكلام، احمد محمود صبحی، بيروت، دارالنهضة العربیة
۹. فلسفه علم کلام، هری اوسترين ولفسن، انتشارات الهدى

کلام اسلامى - سطح چهار

مبانی معرفت‌شناختی علم کلام

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تحلیل و بررسی مهمترین مسائل معرفت‌شناسی موثر در علم کلام مانند صدق، محدودیت‌های معرفت دینی، معرفت لازم و کافی در دین، هرمنوتیک و تفسیر متون دینی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار، ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- مباحث مقدماتی
  - چپستی معرفت و معرفت‌شناسی
  - نقش و کارکرد معرفت‌شناسی در علم کلام
  - پیشینه مسائل معرفت‌شناسی در فلسفه و کلام اسلامی
  - مفاهیم و تصورات و چگونگی پیدایش آنها
- ملاک و معیار حقیقت و صدق
  - مطابقت با نفس الامر
  - فایده و کارکرد عملی (پراگماتیسم)
  - مقبولیت عمومی
  - انسجام‌گرایی
- گستره منابع معرفت دینی
  - محدودیت‌های معرفت حسی در معرفت دینی
  - محدودیت‌های معرفت عقلی در معرفت دینی
  - محدودیت‌های معرفت شهودی در معرفت دینی
  - محدودیت‌های معرفت وحیانی در معرفت دینی
- معرفت لازم و کافی در دین
  - معرفت یقینی
    - منطقی
    - عرفی
  - معرفت ظنی

○ هرمنوتیک و تفسیر متون دینی

- قواعد و روشهای فهم متون دینی
- معناهای هرمنوتیکی و فهم متون دینی
- مبانی زبانی قرائت‌های گوناگون از متون دینی

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. معرفت‌شناسی در قرآن، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء
۲. فلسفتنا، شهید صدر، کتابخانه صدر
۳. نظریه‌المعرفه، جعفر سبحانی مرکز العالمی لدراسات الاسلامیه
۴. آموزش فلسفه، آیت الله محمد تقی مصباح یزدی، ج ۱، سازمان تبلیغات اسلامی
۵. جستاری فراگیر در ژرفای معرفت‌شناسی، محمد حسین زاده، مجمع عالی حکمت

منابع فرعی:

۱. نه‌ایة‌العقول فی درایة‌الاصول، فخرالدین رازی، جلد ۱، دارالذخائر
۲. اِبکارِالأفکار فی اصول الدین، سیف الدین آمدی، جلد ۱، دارالکتب العلمیة
۳. تبصرة‌الادلة فی اصول الدین، محمد نسفی، جلد ۱، المعهد العلمی الفرنسی للدراسات العربیة
۴. شرح‌المواقف، میر سید شریف جرجانی، جلد ۱، الشریف الرضی
۵. شرح‌المقاصد، سعدالدین تفتازانی، جلد ۱، الشریف الرضی
۶. تلخیص‌المحصل، خواجه نصیرالدین طوسی، دار‌الأضواء
۷. انوار‌الملکوت فی شرح‌الیاقوت، علامه حلی، انتشارات بین‌المللی امین
۸. قواعد‌المرام، ابن میثم بحرانی، کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی
۹. المعنی فی أبواب‌التوحید و العدل، قاضی عبد الجبار معتزلی، جلد ۲۰، الدار المصریة

مبانی انسان‌شناختی علم کلام

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تحلیل و بررسی مهمترین مباحث انسان‌شناسی تأثیرگذار در علم کلام مانند مغایرت نفس و بدن، تجرد نفس، قوای نفس، تعلق نفس به بدن و...

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار، ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- ساحت‌های وجودی انسان (نفس و بدن)
- عوالم وجودی انسان
- احوال نفس

- مغایرت نفس و بدن
- حدوث یا قدم نفس
- تجرد نفس
- قوای نفس
- کیفیت تعلق نفس به بدن
- تکامل نفس
- سعادت و شقاوت

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. شرح الاشارات، خواجه نصیر الدین طوسی، ج ۲، نمط سوم، نشر البلاغه
۲. شرح الاشارات، خواجه نصیر الدین طوسی، ج ۳، نمط ۷ و ۸، نشر البلاغه
۳. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة، صدر المتألهین، جلد ۸، دار احیاء التراث
۴. الشواهد الربوبیة، ملا صدرا، بنیاد حکمت اسلامی صدرا
۵. شرح المنظومة، ملا هادی سبزواری به شرح آیت الله حسن‌زاده آملی
۶. اسرار الحکم، ملا هادی سبزواری، مطبوعات دینی
۷. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، جلد ۸، الشریف الرضی

۸. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، جلد ۴، الشریف الرضی
۹. ارشاد الطالبین، فاضل مقداد، کتابخانه عمومی حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی
۱۰. تفسیر موضوعی قرآن کریم، آیت الله عبدالله جوادی آملی، جلد ۱۴ و ۱۵، نشر اسراء
۱۱. معارف قرآن (انسان شناسی)، آیت الله محمد تقی مصباح یزدی، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
۱۲. علم النفس فلسفی، غلامرضا فیاضی، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
۱۳. انسان شناسی، محمود رجبی، پژوهشکده حوزه و دانشگاه
۱۴. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، تهران، نشر سایه

منابع فرعی:

۱. المنقذ من التقليد، سدید الدین حمصی رازی، جلد ۱، مؤسسه النشر الإسلامی
۲. قواعد المرام، ابن میثم بحرانی، کتابخانه عمومی آیت الله مرعشی نجفی
۳. اللوامع الالهیه فی المباحث الکلامیه، فاضل مقداد، دفتر تبلیغات اسلامی
۴. المطالب العالیه، فخرالدین رازی، دار الكتاب العربی
۵. تلخیص المحصل المعروف بنقد المحصل، خواجه نصیر الدین طوسی، دار الأضواء
۶. انسان کامل، مرتضی مطهری، انتشارات صدرا
۷. تفسیر انسان به انسان، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء،
۸. آفرینش انسان، محمد تقی جعفری، موسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری

مبانی هستی‌شناختی علم کلام ۱

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تحلیل و بررسی مهم‌ترین مسائل هستی‌شناسی تأثیرگذار در علم کلام، مانند: اصالت و تشکیک وجود، مواد ثلاث، علت و معلول، مادی و مجرد حدوث و قدم

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار، ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- اصالت وجود و اعتباریت ماهیت
  - تبیین و ادله اثبات اصالت وجود
  - پاسخ به شبهات اصالت وجود
  - فروعات تأثیرگذار در کلام
- وحدت تشکیکی حقیقت وجود
  - تبیین و ادله اثبات وحدت تشکیکی وجود
  - فروعات تأثیرگذار در کلام
  - پاسخ به شبهات تشکیک وجود
- مواد ثلاث
  - تعریف و اقسام
  - خواص واجب بالذات (نداشتن ماهیت، وجوب من جمیع الجهات)
  - خواص ممکن بالذات (مالم یجب لم یوجد و بطلان اولویت، نیازمندی به علت حدوث و بقاء آن، ملاک نیاز مندی به علت)

متن درسی: اسفار اربعه، ملاصدرا

محدوده: بر اساس عناوین مصوب

منابع پیشنهادی:

۱. شرح الاشارات، خواجه نصیرالدین طوسی، نشرالبلاغه
۲. شرح حکمة الاشراف، مهدی محقق، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی
۳. کشف المراد، علامه حلی، مؤسسه امام صادق (علیه السلام)
۴. شرح المشاعر، احمد احسائی، مؤسسه البلاغ
۵. شوارق الالهام، عبدالرزاق فیاض لاهیجی، مؤسسه امام صادق (علیه السلام)

۶. شرح المنظومة، ملاهادی سبزواری، نشر ناب
۷. القیسات، میرداماد، انتشارات دانشگاه تهران
۸. درر الفوائد، عبدالکریم حائری یزدی، مطبعه مطهر
۹. اصول فلسفه و روش رئالیسم، محمدحسین طباطبائی، نشر صدرا
۱۰. رهیق مختوم، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء

کلام اسلامی - سطح چهار

مبانی هستی‌شناسی علم کلام ۲

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: مبانی هستی‌شناختی علم کلام ۱

هدف: تحلیل و بررسی مهم‌ترین مسائل هستی‌شناسی تأثیرگذار در علم کلام، مانند: اصالت و تشکیک وجود، مواد ثلاث، علت و معلول، مادی و مجرد حدوث و قدم

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت کلاسی مانند خلاصه نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار، ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- علت و معلول
  - تعریف و انقسامات علت
  - موطن علیّت، ذهن یا عین (نقد شبهات کانت)
    - اثبات علیّت و معلولیت در وجود نه ماهیت
  - فروعات علیت
    - ضرورت علی و معلولی
    - سنخیت علت و معلول
    - قاعده الواحد در باب علیت
  - علت فاعلی و اقسام آن
  - علت غایی و قلمرو آن
- مادی و مجرد
  - ویژگی‌های امور مادی و مجرد
  - اقسام امور مادی و مجرد
  - فروعات کلامی قول به تجرد غیر خداوند
- حدوث و قدم
  - تعریف و اقسام حدوث و قدم
  - فروعات کلامی حدوث زمانی و ذات

متن درسی: اسفار اربعه، ملاصدرا

محدوده: بر اساس عناوین مصوب

منابع درسی :

۱. شرح الاشارات، خواجه نصیرالدین طوسی، نشر البلاغه
۲. شرح حکمة الاشراف، مهدی محقق، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی
۳. کشف المراد، علامه حلی، مؤسسه امام صادق (علیه السلام)
۴. شرح المشاعر، احمد احسائی، مؤسسه البلاغ
۵. شوارق الالهام، عبدالرزاق فیاض لاهیجی، مؤسسه امام صادق (علیه السلام)
۶. شرح المنظومه، ملاحادی سبزواری، نشر ناب
۷. القبسات، میرداماد، انتشارات دانشگاه تهران
۸. درر الفوائد، عبدالکریم حائری یزدی، مطبعه مطهر
۹. اصول فلسفه و روش رئالیسم، محمدحسین طباطبائی، نشر صدرا
۱۰. ریحق مختوم، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء

کلام اسلامی - سطح چهار

فرقه‌ها و جریان‌های کلامی با تأکید بر جریان‌های جدید

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۶

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت و نقد و بررسی جریان‌های نوظهور و منطقه‌ای

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار، ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفهوم جریان‌شناسی، ضرورت جریان‌شناسی، جریان‌شناسی کلامی معاصر، مبانی کلامی جریان‌های سیاسی اجتماعی)
- جریان‌های عقل‌گرا
  - مفهوم‌شناسی
  - اقسام جریان‌های عقل‌گرا (افراطی - میانه‌رو)
  - شخصیت‌ها (امام خمینی، علامه طباطبائی، شهید مطهری، ابن رشد، کندی، برخی از شخصیت‌های بارز معتزله)
  - علل و زمینه‌ها
- جریان‌های نقل‌گرا
  - مفهوم‌شناسی
  - اقسام جریان‌های نقل‌گرا (افراطی - میانه‌رو)
  - شخصیت‌ها
  - علل و زمینه‌ها
- جریان‌های روشنفکر
  - اقسام جریان‌های روشنفکر (لیبرال - دینی)
  - شخصیت‌ها: آخوند زاده، سید جمال الدین، محمد عبده، غزالی، ابوالکلام آزاد، ابوالاعلی مودودی
  - علل و زمینه‌ها
  - قلمرو جغرافیائی
- جریان‌های سلفی‌گرا - بینادگرا
  - چیستی سلفیه و بنیادگرایی
  - ارتباط سلفیه با بنیادگرایی
  - تأثیر نقل‌گرایی بر سلفی‌گری
- جریان‌های شاخص: (اخوان المسلمین، جماعت اسلامی هند، وهابیت)
  - شخصیت‌ها: حسن البنا، ابوالاعلی مودودی و سید قطب، رشید رضا

● قلمرو جغرافیائی

○ جریانهای عرفانی

- مفهوم‌شناسی
- اقسام جریان‌های عرفانی (طبیعی، همه‌خدائی یا وحدت‌گرا، خداگرایی غیرتوحیدی، دئیستی، شیعی)
- علل و زمینه‌ها
- قلمرو جغرافیائی

منابع :

۱. سیری در تفکر کلامی معاصر از سید جمال تا علامه طباطبائی^(۵)، محمد صفر جبرئیلی
۲. گرایش‌های سیاسی در جهان عرب، مجید خدوری، ترجمه عبدالرحمن عالم
۳. شیخ محمد عبده مصلح بزرگ مصر، مصطفی‌حسینی طباطبائی
۴. نقش سیدجمال‌الدین اسدآبادی در بیداری مشرق زمین، محیط طباطبائی
۵. النهضة الاسلامیه المعاصره و سیر اعلام‌ها المعاصرین
۶. اقبال احیاء تفکر دینی، احمد آکوچکیان
۷. سر سید احمد خان و اندیشه دینی، اختر وحید. ترجمه رسول جعفریان
۸. اصلاح و اصلاح‌گران، دایرة‌المعارف تشیع، جلد دوم
۹. رنسانس در مصر محمد عبده و مکتب او، ترجمه علی اصغر حلبی
۱۰. نظری به احیاء دینی در ایران معاصر، غلامعلی حداد عادل
۱۱. احیاء دینی و نسبت آن با ایمان دینی، احد فرامرز قراملکی
۱۲. سلفی و سلفی‌گری، جعفر سبحانی
۱۳. بنیادگرایی و سلفیه، احمد پاکتچی احمد و حسین هوشنگی
۱۴. تقابل نئوسلفی‌ها با شیعیان و پیامدهای آن بر اتحاد جهان اسلام، ناصر پورحسین و عبدالمجید سیفی
۱۵. تاریخ تفکر سلفی‌گری، مهدی فرمانیان
۱۶. سلفی‌گری و وهابیت، سید مهدی علیزاده موسوی

ادله امامت امامان معصوم (علیهم السلام)

شناسه درس : ۴۰۴۱۶۱۹

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز : ندارد

هدف: تبیین مهم‌ترین ادله امامت ائمه اثنی عشر (علیهم السلام) و نقد شبهات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

○ کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)

○ دلایل عقلی امامت اهل بیت (ع)

● برهان افضلیت

● برهان عصمت

● برهان علم

● برهان معجزه

○ دلایل قرآنی امامت اهل بیت (ع)

● آیه ولایت

● آیه صادقین

● آیه تطهیر

● آیه مودت

○ دلایل حدیثی امامت اهل بیت (ع)

● حدیث سفینه

● حدیث دوازده جانشین

● حدیث امان

● حدیث باب حطّه

توضیحات : در ضمن تبیین هر یک از ادله، شبهات مطرح نیز بررسی شود.

منابع اصلی:

۱. الشافی فی الإمامة، شریف مرتضی، جلد ۳ و ۴، مؤسسه الصادق (علیه السلام)

۲. تلخیص الشافی، شیخ طوسی، نشر محبین

۳. منهج الكرامة، علامه حلی، مؤسسه تاسوعا

۴. كشف المراد، علامه حلی، مؤسسه امام صادق (علیه السلام)

۵. الغدير في الكتاب و السنة و الادب، علامه اميني ، مركز الغدير
۶. المراجعات، علامه شرف الدين، المجمع العالمي لاهل البيت
۷. نفحات الازهار في خلاصة عبقات الأنوار، سيد علي ميلاني، مركز الحقائق اسلامية
۸. براهين و نصوص امامت، علي رباني گلپايگانی، نشر راند
۹. امامت اهل بيت (عليهم السلام) از دیدگاه قرآن و روایات، علي رباني گلپايگانی، نشر راند

منابع فرعی:

۱. الإفصاح في الإمامة، شيخ مفيد، دارالمفيد
۲. المغنى في أبواب التوحيد و العدل، قاضی عبد الجبار معتزلی، ، جلد ۲۰، الدار المصرية
۳. الفائق في اصول الدين، ركن الدين ملاحمی خوارزمی، موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران
۴. گوهر مراد، فياض لاهیجی، نشر سایه
۵. سیری در منهاج السنة، سيد علي ميلاني، نشر الحقائق
۶. نهاية العقول، فخرالدين رازی، دارالذخائر
۷. أباكارالأفكار في أصول الدين، سيف الدين آمدی، جلد ۵، دارالكتب
۸. شرح المقاصد، سعدالدين تفتازانی، نشر الشريف الرضي
۹. شرح المواقف، مير سيد شريف جرجانی، نشر الشريف الرضي
۱۰. كفاية الموحدين في عقائد الدين، نوری طبرسی، جلد ۱، نشر راند

اسماء و صفات الهی

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۸

تعداد واحد: ۱

پیش‌نیاز: ندارد

نوع واحد: نظری

هدف: بررسی و تحلیل دیدگاه‌ها درباره مباحث کلی اسماء و صفات؛ مانند: حقیقت، نحوه اتصاف تقسیمات و...

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی و ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- حقیقت اسم و صفت و تفاوت آنها
- وجود شناسی صفات (بررسی نسبت اسماء و صفات با ذات)
- معنا شناسی صفات
- امکان شناخت صفات خداوند
- رویکردها در معناشناسی صفات
  - تفسیر اثباتی
  - تفسیر سلبی

متن درسی: ---

منابع:

۱. التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی
۲. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، فضل بن حسن طبرسی
۳. المیزان فی تفسیر القرآن، سیدمحمد حسین طباطبائی، جامعه‌المدرسین فی الحوزة العلمیة
۴. تفسیر تسنیم، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء
۵. معارف قرآن (خداشناسی)، محمد تقی مصباح یزدی، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
۶. الکافی، محمد بن یعقوب الکلینی، نشر دارالحدیث
۷. بحار الانوار، محمد باقر مجلسی، نشر دار احیاء التراث العربی
۸. التوحید، شیخ صدوق، موسسه النشر الاسلامی
۹. شرح الاصول الکافی، ملا محمدصالح سروی مازندرانی، نشر دار احیاء التراث العربی
۱۰. مرآة العقول فی شرح اخبار آل الرسول، محمد باقر مجلسی، دارالکتب الاسلامیه
۱۱. شرح نهج البلاغه، ابن میثم بحرانی، بنیاد پژوهشهای اسلامی
۱۲. شرح اسماء الحسنی، ملا هادی سبزواری، کتاب عقیق
۱۳. شرح اسماء الحسنی، فخر رازی، مکتبه الکلیات الأزهریة
۱۴. اسرار الحکم، ملا هادی سبزواری، مطبوعات دینی

۱۵. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه
۱۶. علم الیقین، ملا محسن فیض کاشانی، نشر بیدار
۱۷. حق الیقین، سید عبدالله شبّر، نشر أنوار الهدی
۱۸. الالهیات علی هدی الكتاب و السنه و العقل، جعفر سبحانی، جلد ۱، المركز العالمی للدراسات الإسلامیة
۱۹. الالهیات در نهج البلاغه، لطف الله صافی گلپایگانی، موسسه بوستان کتاب
۲۰. الکلام المقارن، ربانی گلپایگانی، انتشارات دفتر نماینده مقام معظم رهبری در امور اهل سنت بلوچستان
۲۱. أسماء و صفات خدا، محمد حسن قدردان قراملکی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه
۲۲. أسماء و صفات حق، غلامحسین ابراهیمی دینانی، سازمان چاپ و انتشارات

کلام اسلامی - سطح چهار

براهین اثبات وجود خداوند

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۷

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: مبانی هستی‌شناختی علم کلام (۲و)

هدف: بررسی و تحلیل مهم‌ترین براهین اثبات وجود خداوند ضمن پاسخ به شبهات جدید مربوط به هر برهان در تناظر با مسائل کلام جدید و فلسفه دین

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- مباحث مقدماتی (مفهوم خدا، اثبات پذیری خدا، دسته‌بندی براهین اثبات خدا)
- راه فطرت
  - تبیین
  - اشکالات
- برهان نظم
  - تبیین
  - اشکالات
- برهان امکان و وجوب
  - تبیین
  - اشکالات
- برهان صدیقین
  - تبیین
  - اشکالات
- برهان وجودی
  - تبیین
  - اشکالات

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعه، صدر المتألهین، جلد ۶ دار احیاء التراث
۲. شوارق الإلهام فی شرح تجرید الکلام، عبد الرزاق لاهیجی، انتشارات مهدوی
۳. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، نشر الشریف الرضی

۴. شرح المقاصد، سعد الدين تفتازانى، نشر الشریف الرضى
۵. تلخیص المحصل المعروف بنقد المحصل، خواجه نصیر الدین طوسی، نشر دار الأضواء
۶. مدخل مسائل جدید در علم کلام، جعفر سبحانی، مؤسسه امام صادق (علیه السلام)
۷. الالهیات علی هدی الكتاب و السنه و العقل، جعفر سبحانی، جلد ۱، المركز العالمی للدراسات الإسلامیة
۸. تبیین براهین اثبات خدا، جوادی آملی، نشر اسراء
۹. کفایة الموحدين فی عقائد الدین، نوری طبرسی، جلد ۱، نشر رائد

منابع فرعی:

۱. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه
۲. تبصرة الادلة فی اصول الدین، محمد نسفی، المعهد العلمی الفرنسی للدراسات العربیة
۳. توحید در قرآن، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء
۴. خدا در فلسفه، ترجمه بهاء الدین خرمشاهی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی
۵. براهین اثبات وجود خدا در نقدی بر شبهات جان هاسپرز، حمید رضا شاکرین، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

کلام اسلامی - سطح چهار

برزخ و حیات برزخی

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۲۱

تعداد واحد: ۱

پیش‌نیاز: مبانی انسان‌شناختی علم کلام

نوع واحد: نظری

هدف: بررسی و تحلیل دیدگاه‌ها در باب حقیقت برزخ و حیات برزخی و پاسخ به شبهات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- معنا و ماهیت قبر و برزخ
- ادله اثبات حیات برزخی
  - دلایل عقلی
  - دلایل نقلی
- ویژگی‌های حیات برزخی
  - همگانی یا اختصاصی بودن حیات برزخی
  - بدن برزخی
  - تکامل در برزخ
  - تفاوت‌های برزخ با قیامت
  - بهشت و دوزخ برزخی
  - ارتباط اهل برزخ با دنیا

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. المبدأ و المعاد، ملاصدرا، انجمن حکمت و فلسفه ایران
۲. اسرار الحکم، ملاهادی سبزواری، مطبوعات دینی
۳. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه
۴. حق الیقین، سید عبدالله شبّر، انوارالهدی
۵. حیاة ما بعد الموت، محمد حسین طباطبایی، العتبه الحسینیة المقدسة
۶. حیات جاودانه، امیر دیوانی، معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی
۷. معاد در قرآن، عبدالله جوادی آملی، ج ۴، مرکز نشر اسراء
۸. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة، صدر المتألهین، جلد ۷، دار احیاء التراث
۹. الالهیات علی هدی الکتاب و السنة و العقل، جعفر سبحانی، جلد ۵، مرکز العالمی للدراسات الإسلامیة

منابع فرعی:

۱. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، الشریف الرضی
۲. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، الشریف الرضی
۳. حیات پس از مرگ تحقیقی در حیات برزخی، علی محمد اسدی، مؤسسه بوستان کتاب
۴. التذکره فی أحوال الموتی و أمور الآخرة، قرطبی، المكتبة العصرية
۵. پیام قرآن، ناصر مکارم شیرازی، جلد ۵، دارالکتب الاسلامیه
۶. منشور جاوید، جعفر سبحانی، جلد ۹، مؤسسه امام صادق (ع)
۷. تبصره الادله فی اصول الدین، محمد نسفی، المعهد العلمی الفرنسی للدراسات العربیة
۸. کفایة الموحدين فی عقائد الدین، نوری طبرسی، جلد ۳، نشررائد

کلام اسلامی - سطح چهار

توحید

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۹

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تبیین و تحلیل حقیقت، دلایل، مراتب و آثار توحید با تکیه بر عقل و نقل، و نقد عقاید انحرافی در این باره به ویژه وهابیت.

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

○ کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)

○ توحید ذاتی

● حقیقت

● دلایل

● آثار

○ توحید صفاتی

● حقیقت

● دلایل

● آثار

○ توحید افعالی

● حقیقت

● دلایل

● آثار

○ توحید عبادی

● حقیقت

● دلایل

● آثار

● شبهات

توضیحات: در تبیین مباحث مرتبط با توحید صفاتی به اختصار مطالب ارائه گردد و تفصیل آن در ضمن مباحث اسماء و صفات الهی آورده شود

متن درسی: ----

منابع اصلی:

۱. کشف الارتیاب، سید محسن امین، مکتبه الحرمین
۲. بحوث فی الملل و النحل جعفر سبحانی، جلد ۴، مؤسسه الإمام الصادق (علیه السلام)
۳. ابن تیمیة، حیاتہ، عقائده، صائب عبدالحمید، موسسه فرهنگي و اطلاع رسانی تبيان
۴. الدرر السنیة فی الرد علی الوهابیة، احمد زینی دحلان، مکتبه الأحاب

منابع فرعی:

۱. التوحید، ابومنصور ماتریدی، دارالکتب العلمیة
۲. توحید از دیدگاه امام خمینی (ره)، (دفتر چهل و هشتم تبيان)، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)
۳. توحید در قرآن، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء
۴. درسنامه وهابیت، جعفر سبحانی، نشر دارالاعلام
۵. توحید و شرک، جعفر سبحانی، موسسه امام صادق علیه السلام
۶. توحید و شرک در نگاه شیعه و وهابیت، احمد عابدی، نشر مشعر
۷. سلفی گری و وهابیت، مهدی علیزاده موسوی، آوای منجی
۸. بنیاد تفکر سلفی، محمد باقر پور امینی، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۹. الفتاوی الكبرى، ابن تیمیة الحرانی، جلد ۲، دارالکتب العلمیة
۱۰. مجموع الفتاوی، ابن تیمیة الحران، جلد ۱، ۲ و ۷، وزارة الشؤون الإسلامية والدعوة والإرشاد السعودية
۱۱. کتاب التوحید، محمد بن الوهاب، جامعه الامام محمد بن سعود الاسلامیه
۱۲. اعتقاد ائمه السلف اهل الحديث، محمد بن عبد الرحمن الخمیس، دار ایلاف الدولیه

حقانیت، جامعیت و خاتمیت اسلام

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۱۶

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی و تحلیل حقانیت، جامعیت و خاتمیت اسلام با تاکید بر نقد پلورالیسم، سکولاریسم و بیان رابطه خاتمیت با امامت همراه با نقد شبهات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- حقانیت دین اسلام
  - ادله حقانیت اسلام
  - انحصار حقانیت اسلام و نقد پلورالیسم
- جامعیت و کمال دین
  - حقیقت جامعیت
  - ادله جامعیت اسلام و نقد سکولاریسم
- خاتمیت
  - تفاسیر خاتمیت
    - جاودانگی آخرین دین
    - انتفاء نیاز به دین
  - شبهات خاتمیت

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. خاتمیت، شهید مرتضی مطهری، نشر صدرا
۲. وحی و نبوت، شهید مرتضی مطهری، نشر صدرا
۳. وحی و نبوت در قرآن، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء
۴. الالهیات علی هدی الكتاب و السنه و العقل، جعفر سبحانی، جلد ۳، المركز العالمی للدراسات الإسلامیة
۵. چیستی و چرایی ختم نبوت، علی ربانی گلپایگانی، آوای منجی

منابع فرعی:

۱. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه
۲. اسرار الحکم، ملا هادی سبزواری، مطبوعات دینی
۳. البواقیت و الجواهر، عبدالوهاب شعرانی، البواقیت و الجواهر
۴. مفاهیم القرآن، جعفر سبحانی، جلد ۳، مؤسسه الإمام الصادق (علیه السلام)
۵. خاتمیت پیامبر و رد تحلیلی بهائیت، یحیی نوری، نشر پورافکاری
۶. آیین خاتم، محمد حسن قدردان قراملکی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه
۷. جامعیت و کمال دین، علی ربانی گلپایگانی، کانون اندیشه جوان

کلام اسلامی - سطح چهار

حقیقت امامت

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۱۷

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تبیین دیدگاه امامیه درباره حقیقت و مقامات امام علیه السلام مانند زعامت سیاسی، مرجعیت دینی در حفظ، تبیین و

تفسیر شریعت، ولایت تکوینی و نقد شبهات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی

مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- چیستی و جایگاه امامت در نظام معارف دینی
  - تفسیر حداقلی از حقیقت امامت
  - تفسیر حداکثری از حقیقت امامت
- شئون و وظایف امام
  - زعامت سیاسی
    - حفظ نظام اجتماعی و برقراری عدالت
    - اجرای حدود الهی
  - مرجعیت دینی (حفظ و تبیین و تفسیر صحیح شریعت)
  - ولایت تکوینی (وساطت در فیض الهی)
- بررسی و نقد شبهات

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. الشافی فی الإمامة، شریف مرتضی، مؤسسه الصادق (علیه السلام)
۲. الامامة و التبصرة فی الحیره، ابن بابویه قمی، مدرسه الامام الهادی
۳. المغنی فی أبواب التوحید و العدل، قاضی عبد الجبار معتزلی، الدار المصریة
۴. دلائل الصدق لنهج الحق، محمد حسن مظفر، جلد ۴، ۵، ۶، مؤسسه آل البيت
۵. منهج الكرامة، علامه حلی، مؤسسه تاسوعا
۶. نهج الحق و كشف الصدق، علامه حلی، دار الكتاب اللبناني
۷. تلخیص الشافی، شیخ طوسی، نشر محبین
۸. المراجعات، عبدالحسین شرف الدین، لمجمع العالمی لاهل البيت

منابع فرعی:

۱. التبیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی، احیاء التراث العربی
۲. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، فضل بن حسن طبرسی، دار المرتضی
۳. البرهان فی تفسیر القرآن، سید هاشم بحرانی، موسسه البعثه، مرکز الطباعة و النشر
۴. المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمد حسین طباطبائی، جامعه المدرسین فی الحوزه العلمیه
۵. تفسیر تسنیم، عبد الله جوادی آملی، نشر اسراء
۶. الکافی، محمد بن یعقوب الکلینی، نشر دارالحديث
۷. بحار الانوار، محمد باقر مجلسی، دار احیاء التراث العربی
۸. التوحید، شیخ صدوق، موسسه النشر الاسلامی
۹. شرح الاصول الکافی، ملا محمد صالح سروری مازندرانی، دار احیاء التراث العربی
۱۰. شرح نهج البلاغه، ابن میثم بحرانی، بنیاد پژوهشهای اسلامی
۱۱. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، مکتبه آیه الله المرعشی النجفی
۱۲. الارشاد، شیخ مفید، کنگره شیخ مفید
۱۳. اثبات الهداه، شیخ حر عاملی، دارالکتب الاسلامیه
۱۴. بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد، محمد بن الحسن الصفار القمی، کتابخانه آیت الله مرعشی
۱۵. امامت و رهبری، مرتضی مطهری، نشر صدرا
۱۶. امام شناسی، سید محمد حسین تهرانی، جلد ۱، علامه طباطبائی
۱۷. جواهر الکلام فی معرفه الامامه و الامام، سید علی میلانی، نشر الحقائق
۱۸. امامت در بینش اسلامی، علی ربانی گلپایگانی، بوستان کتاب
۱۹. امامت پژوهی، جمعی از نویسندگان، زیر نظر یزدی مطلق، دانشگاه علوم اسلامی رضوی
۲۰. فلسفه امامت و تحلیلی از سیره سیاسی امامان معصوم (ع)، حسن ترکشوند، نشر مشعر

ضرورت معاد

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۲۲

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: مبانی انسان‌شناختی علم کلام

هدف: تبیین و تحلیل ادله ضرورت معاد و بررسی و نقد شبهات به ویژه تناسخ

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- دلایل ضرورت معاد
  - دلایل خداشناختی
  - دلایل انسان‌شناختی
  - دلایل جهان‌شناختی
- ضرورت معاد و تناسخ
- ضرورت معاد و استحاله اعاده معدوم
- ضرورت معاد و شبهات علوم جدید

متن درسی: --

منابع اصلی:

۱. تلخیص المحصل، خواجه نصیرالدین طوسی، دارالأضواء
۲. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة، صدر المتألهین، جلد ۹، دار احیاء التراث
۳. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، جلد ۵، الشریف الرضی
۴. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، جلد ۸، الشریف الرضی
۵. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه
۶. مفاهیم القرآن، جعفر سبحانی، جلد ۸، مؤسسه الإمام الصادق (علیه السلام)
۷. معاد در قرآن، عبدالله جوادی آملی، ج ۴، نشر اسراء

منابع فرعی:

۱. کفایة الموحدين فی عقائد الدین، نوری طبرسی، جلد ۳، نشر رائد
۲. الاضحویة فی المعاد، ابن سینا، موسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان
۳. الاربعین فی اصول الدین، فخرالدین رازی، مکتبه الکلیات الأزهریة
۴. علم الیقین، ملا محسن فیض کاشانی، نشر بیدار

٥. حق اليقين، سيد عبدالله شبر، قم، أنوار الهدى
٦. المنقذ من التقليد، سديد الدين حمصى رازى، جلد ٢، مؤسسهُ النشر الإسلامى
٧. ابيكار الافكار، على بن محمد آمدى، جلد ٣، دار الكتب و الوثائق القومية
٨. قواعد المرام، ابن ميثم بحراني، كتابخانه آيت الله مرعشى نجفى

كلام اسلامى - سطح چهار

عدل و حکمت خداوند

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۱۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: اسماء و صفات الهی

هدف: بررسی و تحلیل حقیقت و ادله عقلی و نقلی عدل و حکمت الهی و نقد شبهات به ویژه موضوع شرور

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- مبانی عدل و حکمت الهی
  - حسن و قبح عقلی
  - حسن و قبح شرعی
- حقیقت، گستره و دلائل حکمت و عدل الهی
  - معنی حکمت و عدل و نسبت میان آنها
  - گستره عدل الهی
    - عدل در تکوین
    - عدل در تشریح
    - عدل در جزا (پاداش و کیفر)
  - دلائل حکمت و عدل الهی
    - دلائل عقلی
    - دلائل نقلی
- شبهات عدل و حکمت الهی
  - شبهات در حوزه تکوین
  - شبهات در حوزه تشریح
  - شبهات در حوزه جزا

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. القیسات، محمدباقر میرداماد، موسسه تحقیقات و نشر معارف اهل بیت (ع)
۲. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة، جلد ۷، صدر المتألهین، دار احیاء التراث
۳. شرح الاصول الکافی، ملا محمدصالح سروی مازندرانی، دار احیاء التراث العربی
۴. اسرار الحکم، ملا هادی سبزواری، مطبوعات دینی
۵. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه

٦. شرح الأصول الخمسة، عبد الجبار - قوام الدين مانكديم، دار احياء التراث العربى
٧. شرح المقاصد، سعد الدين تفتازانى، جلد ٤، الشريف الرضى
٨. شرح المواقف، مير سيد شريف جرجانى، جلد ٨، الشريف الرضى
٩. عدل الهى، شهيد مرتضى مطهرى، انتشارات صدرا
١٠. توحيد در قرآن، عبدالله جوادى آملی، نشر اسراء
١١. تبصره الادله فى اصول الدين، محمد نفسى، المعهد العلمى الفرنسى للدراسات العربيه
١٢. شرح التجريد، فاضل قوشجى، كتابخانه عمومى آيت الله مرعشى نجفى

منابع فرعى:

١. كفاية الموحدين فى عقائد الدين، نورى طبرسى، جلد ١، نشر راند
٢. اللوامع الالهيه فى المباحث الكلاميه، فاضل مقداد، دفتر تبليغات اسلامى
٣. ابيكار الأفكار فى اصول الدين، جلد ١، سيف الدين آمدى، دارالكتب العلميه
٤. المطالب العاليه، فخرالدين رازى، دارالكتاب العربى
٥. الالهيات على هدى الكتاب و السنه و العقل، جعفر سبحانى، جلد ١، المركز العالمى للدراسات الإسلاميه
٦. علم اليقين، ملا محسن فيض كاشانى، نشر بيدار
٧. علم اليقين، ملا محسن فيض كاشانى، نشر بيدار
٨. الهيات و مسئله شر، حسن قاسم پور، پژوهشگاه علوم انسانى و مطالعات فرهنگى
٩. خدا و مساله شر، محمدحسن قردان قراملكى، بوستان كتاب

عصمت

شناسه درس : ۴۰۴۱۶۱۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی و تحلیل دیدگاه‌های مطرح درباره حقیقت، اقسام و چرایی عصمت در پیامبر و امام و نقد شبهات مرتبط
ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل :

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- حقیقت و منشأ عصمت
- لزوم عصمت
- اقسام و مراتب عصمت
- شبهات عصمت

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. الشافی فی الإمامة، شریف مرتضی، جلد ۳ و ۴، مؤسسه الصادق
۲. المغنی فی أبواب التوحید و العدل، جلد ۲۰، الدار المصریة
۳. الشفاء بتعریف حقوق المصطفی، قاضی عیاض، دار الفیحاء
۴. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، الشریف الرضی
۵. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، الشریف الرضی

منابع فرعی:

۱. نهج الحق و كشف الصدق، علامه حلی، دار الكتاب اللبناني
۲. دلائل الصدق لنهج الحق، محمد حسن مظفر، جلد ۴ و ۵ و ۶، مؤسسه آل البيت
۳. الفائق فی اصول الدین، رکن الدین ملاحمی خوارزمی، موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران
۴. شرح التجرید العقاید، فاضل قوشجی، نشر بیدار
۵. اللوامع الالهیة فی المباحث الکلامیة، فاضل مقداد، دفتر تبلیغات اسلامی
۶. تبصرة الادلة فی اصول الدین، محمد نسفی، المعهد العلمی الفرنسی للدراسات العربیة
۷. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه
۸. وحی و نبوت، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء
۹. جواهر الکلام فی معرفة الامامة و الامام، سید علی میلانی، نشر الحقائق
۱۰. الإمامة فی أهم الكتب الکلامیة و عقیده الشیعة الإمامیة، سید علی میلانی، نشر الحقائق

علم امام

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۱۸

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: تبیین و تحلیل منشأ و قلمرو علم امام از دیدگاه عقل و نقل با رویکرد پاسخ به همراه با نقد شبهات
ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- ویژگی علم امام
  - اکتسابی، لدنی
  - شأنی، فعلی
  - استکمالی، غیر استکمالی
- منشاء علم امام
  - الهام و تحدیث (نکت و نقر)، عروج به آسمانها، ستون نور و...
  - وراثت، جفر، جامعه، صحیفه امیر المومنین (علیه السلام)، صحیفه فاطمه (سلام الله علیها)، کتب انبیاء گذشته و...
- گستره علم امام
  - علم به امور دخیل در شریعت (علم به اسم اعظم، کتاب و سنت)
  - علم امام به امور غیبی (آگاهی از علم بلایا و منایا و انساب، آگاهی از وقایع شب و روز، علم بما کان و مایکون و...)
  - علم به موضوعات خارجی (حوادث روزانه و ...)
- پاسخ به شبهات

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. شرح التجرید، فاضل قوشجی، کتابخانه عمومی آیت الله مرعشی نجفی
۲. اللوامع الالهیه فی المباحث الکلامیه، فاضل مقداد، دفتر تبلیغات اسلامی
۳. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، تهران، نشر سایه
۴. المغنی فی أبواب التوحید و العدل، جلد ۲۰، قاضی عبد الجبار معتزلی، الدار المصریه
۵. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، الشریف الرضی
۶. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، الشریف الرضی
۷. تبصره الأدله فی اصول الدین، محمد نسفی، المعهد العلمی الفرنسی للدراسات العربیه

منابع فرعی:

۱. تنزیه الأنبياء، شریف مرتضی، مدرسه عالی شهید مطهری
۲. الشافی فی الإمامة، شریف مرتضی، جلد ۳ و ۴، مؤسسه الصادق
۳. نهج الحق و كشف الصدق، علامه حلی، دار الكتاب اللبناني
۴. دلائل الصدق لنهج الحق، محمد حسن مظفر، جلد ۴، ۵ و ۶، مؤسسه آل البيت
۵. الفائق فی اصول الدین، رکن الدین ملاحمی خوارزمی، موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران
۶. وحی و نبوت، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء
۷. جواهر الکلام فی معرفه الامامه و الامام، سید علی میلانی، نشر الحقائق
۸. علم الامام، محمد حسین مظفر، نشر الزهراء
۹. الشفاء بتعريف حقوق المصطفى، قاضی عیاض، دارالفيحاء
۱۰. ایضاح المراد فی شرح كشف المراد، علی ربانی گلپایگانی، نشر رائد
۱۱. علم امام (مجموعه مقالات)، محمد حسین نادم، دانشگاه ادیان و مذاهب

علم و قدرت خداوند

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۱۰

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: اسماء و صفات الهی

هدف: بررسی و تحلیل نظریه‌های موجود درباره حقیقت، دلائل و قلمرو علم و قدرت خداوند همراه با نقد شبهات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

○ کلیات (مفاهیم ضرورت بحث، پیشینه، منابع)

○ علم الهی

● حقیقت علم الهی

▪ حضوری یا حصولی

▪ اجمالی یا تفصیلی

● قلمرو علم الهی

▪ کلی یا جزئی

▪ معدوم و ممکن

● نقد شبهات

○ قدرت الهی

● حقیقت قدرت

● قلمرو قدرت

● نقد شبهات

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. شرح الاشارات و التنبیها، خواجه نصیر الدین طوسی، نشر البلاغ

۲. الاقتصاد فیما یتعلق بالاعتقاد، شیخ طوسی، دار الأضواء

۳. تلخیص المحصل المعروف بنقد المحصل، خواجه نصیر الدین طوسی، دار الأضواء

۴. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة، صدر المتألهین، جلد ۷، دار احیاء التراث

۵. انوار الملکوت فی شرح الیاقوت، علامه حلی، الشریف الرضی

۶. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، جلد ۴، الشریف الرضی

منبع فرعی:

۱. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه
۲. علم الیقین، ملا محسن فیض کاشانی، نشر بیدار
۳. حق الیقین، سید عبدالله شبر، أنوار الهدی
۴. الالهیات علی هدی الكتاب و السنه و العقل، جعفر سبحانی، جلد ۱، المركز العالمی للدراسات الإسلامیة
۵. ایضاح المراد فی شرح كشف المراد، علی ربانی گلپایگانی، نشر رائد

کلام اسلامی - سطح چهار

قضا و قدر، جبر و اختیار

شناسه درس : ۴۰۴۱۶۱۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی و تحلیل آراء کلامی درباره قضا و قدر و جبر و اختیار و تبیین نظریه امر بین الامرین
ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

○ کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)

○ قضا و قدر

● دیدگاه‌ها درباره حقیقت و اقسام قضا و قدر

■ دیدگاه امامیه

■ دیدگاه معتزله

■ دیدگاه اشاعره

● نقد شبهات

○ جبر و اختیار

● جبر

■ تبیین نظریه‌های جبر

■ ادله و نقد آنها

● تفویض

■ تبیین نظریه‌های تفویض

■ ادله و نقد آنها

● امر بین الامرین

■ تبیین نظریه‌های امر بین الامرین

■ ادله و ارزیابی

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. القبسات، محمدباقر میرداماد، موسسه تحقیقات و نشر معارف اهل بیت (ع)
۲. نبراس الضیاء و تسواء السواء فی شرح باب البداء و اثبات جدوی الدعاء، موسسه انتشارات هجرت
۳. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعه، صدر المتألهین، جلد ۷، دار احیاء التراث
۴. شرح الاصول الکافی، ملا محمدصالح سروی مازندرانی، داراحیاء التراث العربی

۵. اسرار الحکم، ملا هادی سبزواری، مطبوعات دینی
۶. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، تهران، نشر سایه
۷. شرح الأصول الخمسة، عبد الجبار قوام الدین مانکدیم، دار احیاء التراث العربی
۸. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، جلد ۴، الشریف الرضی
۹. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، جلد ۸، الشریف الرضی
۱۰. انسان و سرنوشت، مرتضی مطهری، نشر صدرا
۱۱. توحید در قرآن، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء
۱۲. تقویم الایمان، سید محمدباقر میرداماد، موسسه مطالعات اسلامی، دفتر نشر میراث مکتوب
۱۳. تبصره الأدلة فی اصول الدین، میمیون بن محمد نسفی، دم المعهد العلمی الفرنسی للدراسات العربیة
۱۴. شرح التجرید، فاضل قوشجی، کتابخانه عمومی آیت الله مرعشی نجفی

منابع فرعی:

۱. رساله علامه محمد دهدار در قضا و قدر، محمد بن محمد دهدار، نشر قیام
۲. قضا و قدر، عمر سلیمان اشقر، نشر احسان
۳. قضا و قدر از دیدگاه ملاصدرا، حسن اسلامی، نشر شاکر
۴. القضاء و القدر علی ضوء الكتاب و السنة و العقل، جعفر سبحانی، موسسه امام صادق ع
۵. اختیار در ضرورت هستی، غلامحسین ابراهیمی دینانی، موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران
۶. جبر و اختیار، محمد تقی جعفری، موسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری
۷. بررسی مکاتب جبر و اختیار از دیدگاه قرآن و اصول فلسفی، جعفر سبحانی، موسسه امام صادق ع
۸. مسئله اختیار در تفکر اسلامی و پاسخ معتزله به آن، بو عمران، شهر کتاب هرمس
۹. نگاه سوم به جبر و اختیار، محمدحسن قردان قراملکی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۱۰. توحید افعالی از دیدگاه مذاهب اسلامی، حسن ترکشوند، نشر مشعر

مسائل اساسی مهدویت

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۲۰

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی و تبیین مهم‌ترین مباحث مهدویت (ادله وجود و امامت امام عصر (عج)، طول عمر، غیبت، ولایت در عصر غیبت، علائم ظهور و ...) و نقد شبهات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سر فصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- نسب امام مهدی (ع)
  - دیدگاه امامیه
  - دیدگاه اهل سنت
- ولادت امام مهدی (ع)
  - دیدگاه امامیه
    - دلائل ولادت
    - قرائن و شواهد ولادت
  - دیدگاه اهل سنت
- طول عمر امام مهدی عج
- غیبت
  - فلسفه غیبت
  - کیفیت غیبت
  - ملاقات در عصر غیبت
  - ولایت در عصر غیبت
- علائم ظهور
  - علائم حتمی
  - علائم غیر حتمی
- پاسخ به شبهات

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. کمال الدین و تمام النعمه، شیخ صدوق، انتشارات اسلامیه
۲. لفصول العشرة فی الغیبه، شیخ مفید، المؤتمر العالمی للشیخ المفید
۳. البیان فی اخبار صاحب الزمان، ابو عبد الله محمد گنجی الشافعی، دار احیاء تراث أهل البيت
۴. موسوعه الامام المهدي، شهید سید محمد صدر، جلد ۱-۴، دارالتعارف
۵. کتاب الغیبه، شیخ طوسی، مؤسسه المعارف الإسلامیه
۶. نجم الثاقب، میرزا حسین نوری، مسجد جمکران
۷. منتخب الأثر، لطف الله صافی گلپایگانی، مکتبه آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی
۸. بحار الانوار، محمد باقر مجلسی، جلد ۵۱-۵۳، دار احیاء التراث العربی
۹. عقد الدرر فی اخبار المنتظر، یوسف بن یحیی مقدسی شافعی، مسجد جمکران
۱۰. دانشنامه امام مهدی (عج)، محمد محمدی ری شهری، ۱۰ جلد، سازمان چاپ و نشر دار الحدیث
۱۱. معجم مهدویت در تفاسیر شیعه و اهل سنت، محسن طباطبائی و همکاران، بوستان کتاب

منابع فرعی:

۱. امامت و مهدویت، لطف الله صافی گلپایگانی، دفتر نشر آثار آیه الله صافی گلپایگانی
۲. بررسی تطبیقی تفسیر آیات مهدویت و شخصیت شناسی امام مهدی در دیدگاه فریقین، فتح الله نجارزادگان، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
۳. حقیقه الاعتقاد بالامام المهدي المنتظر، احمد حسین یعقوب، دار الملائک
۴. اصالة المهدویة فی الاسلام فی نظر اهل السنة و الجماعة، مهدی فقیه ایمانی، مؤسسه المعارف الاسلامیه
۵. المهدي المنتظر فی ضوء الاحادیث و الآثار الصحیحة، عبد العظیم البستوی، جلد ۱ و ۲، دار ابن الحزم
۶. درسنامه مهدویت، خدامراد سلیمیان، ۴ جلد، بنیاد فرهنگی موعود
۷. بررسی تطبیقی مهدویت در روایات شیعه و اهل سنت، مهدی اکبرنژاد، بوستان کتاب
۸. ولادة الامام المهدي (عج) فی كتب الفریقین، عرفان محمود، نشر الفقاهه
۹. يوم الخلاص فی ظل القائم المهدي، کامل سلیمان، موسسه انصارالحسین (ع) الثقافیه
۱۰. الزام الناصب، علی یزدی حائری، موسسه الاعلمی للمطبوعات

معاد جسمانی و روحانی

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۲۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: مبانی انسان‌شناختی علم کلام

هدف: بررسی و تحلیل آراء درباره معاد جسمانی و روحانی در پرتو عقل و نقل و پاسخ‌گویی به شبهات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

○ کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)

○ دلایل جسمانی - روحانی بودن معاد

● نقلی

● عقلی

○ تفسیرهای مختلف از بدن اخروی

● بدن جسمانی دارای ماده

● بدن جسمانی مُنشاء توسط نفس یا خداوند

● بدن مثالی همراه بدن دنیوی

● و ...

○ شبهات

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. تلخیص المحصل، خواجه نصیرالدین طوسی، دارالأضواء

۲. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعه، صدر المتألهین، جلد ۹، دار احیاء التراث

۳. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، جلد ۵، نشر الشریف الرضی

۴. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، جلد ۸، نشر الشریف الرضی

۵. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه

۶. مفاهیم القرآن، جعفر سبحانی، جلد ۸، مؤسسه الإمام الصادق (علیه السلام)

۷. معاد در قرآن، عبدالله جوادی آملی، ج ۴، نشر اسراء

منابع فرعی:

۱. کفایة الموحدين فی عقائد الدین، جلد ۳، نوری طبرسی، نشر رائد

۲. الاضحویة فی المعاد، ابن سینا، موسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان

۳. الاربعین فی اصول الدین، فخرالدین رازی، مکتبه الکلیات الأزهريه

٤. علم اليقين، ملا محسن فيض كاشاني، نشر بيدار
٥. حق اليقين، سيد عبدالله شبر، أنوار الهدى
٦. المنقذ من التقليد، سديد الدين حمصي رازي، جلد ٢، مؤسسه النشر الإسلامى
٧. ابيكار الافكار، على بن محمد آمدى، جلد ٣، دار الكتب و الوثائق القومية
٨. قواعد المرام، ابن ميثم بحراني، كتابخانه آيت الله مرعشى نجفى

كلام اسلامى - سطح چهار

معجزه

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۱۴

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی و تحلیل دیدگاه‌های مطرح درباره حقیقت و دلالت معجزه همراه با نقد شبهات
ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

○ کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)

○ حقیقت معجزه

● دیدگاه متکلمان

● دیدگاه حکماء

○ فاعل معجزه

● خدا

● صاحب معجزه

○ نحوه دلالت معجزه

● یقینی

● ظنی اقناعی

○ کارکرد معجزه

● اثبات صدق مدعی نبوت

● اثبات مدعیات نبی

● اثبات خدا

○ نقد شبهات

● معجزه و قانون علیت

● معجزه و علت منحصره بودن آن

● معجزه و زمان و انتخاب آن

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. شرح الاشارات، خواجه نصیر الدین طوسی، نشر البلاغه
۲. الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعه، صدر المتألهین، دار احیاء التراث
۳. اسرار الحکم، ملا هادی سبزواری، مطبوعات دینی
۴. گوهر مراد، فیاض لاهیجی، نشر سایه
۵. اسرار الحکم، ملا هادی سبزواری، مطبوعات دینی
۶. اللوامع الالهیة فی المباحث الکلامیة، فاضل مقداد، دفتر تبلیغات اسلامی
۷. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، نشر الشریف الرضی
۸. شرح المواقف، میر سید شریف جرجانی، نشر الشریف الرضی

منابع فرعی:

۱. شرح الأصول الخمسة، عبد الجبار - قوام الدین مانکدیم، دار احیاء التراث العربی
۲. الفائق فی اصول الدین، رکن الدین ملاحمی خوارزمی، موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران
۳. نهاییه الاقدام فی علم الکلام، عبدالکریم شهرستانی، نشر ادیان
۴. انوار الملکوت فی شرح الیاقوت، علامه حلی، نشر الشریف الرضی
۵. إرشاد الطالبین إلی نهج المسترشدين، فاضل مقداد، انتشارات کتابخانه آیت الله مرعشی
۶. تبصرة الادلة فی اصول الدین، محمد نسفی، المعهد العلمی للدراسات العربیة
۷. المیزان فی تفسیر القرآن، محمد حسین طباطبایی، نشر مؤسسه الاعلمی
۸. البیان فی تفسیر القرآن، سید ابوالقاسم خویی، موسس احیاء آثار الامام الخویی
۹. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، جلد ۵، الشریف الرضی
۱۰. الالهیات علی هدی الکتاب و السنة و العقل، جعفر سبحانی، جلد ۳، المركز العالمی للدراسات الإسلامیة
۱۱. ایضاح المراد فی شرح کشف المراد، علی ربانی گلپایگانی، نشر رائد
۱۲. تناقض نما یا غیب نمون: نگرشی نو به معجزه، امین احمدی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
۱۳. معجزه در قلمرو عقل و دین، محمدحسن قدردان قراملکی، بوستان کتاب

وحی و نبوت

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۱۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی و تحلیل دیدگاه‌ها درباره حقیقت وحی و ضرورت نبوت همراه با نقد شبهات
ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی مانند خلاصه‌نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفاهیم، ضرورت بحث، پیشینه، منابع)
- ضرورت نبوت
  - ادله ضرورت نبوت
  - نقد شبهات
- حقیقت وحی
  - وحی در قرآن و احادیث
    - ویژگی‌های وحی نبوی
    - نقش دستگاه‌های ادراکی در معرفت وحیانی
    - فرشتگان وحی
  - تبیین فلسفی وحی و ارزیابی آن
    - نقش قوای پیامبر در وحی
    - درونی یا بیرونی بودن تمثیل بشری فرشته و کلام وحیانی
  - تبیین عرفانی وحی و ارزیابی آن
    - حقیقت، اقسام و ویژگی‌های وحی
    - نسبت وحی با کشف و شهود عرفانی
    - حقیقت و اقسام نبوت
    - حقیقت و نقش جبرئیل در وحی
  - تفسیرهای جدید وحی

متن درسی: ---

منابع اصلی:

۱. وحی و نبوت، عبدالله جوادی آملی، نشر اسراء
۲. وحی‌شناسی؛ ماهیت و ویژگی‌ها، علی ربانی گلپایگانی، نشر رائد

منابع فرعی:

۱. شرح الاشارات، خواجه نصیر الدین طوسی، نشر البلاغه
۲. لحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة، صدر المتألهین، جلد ۷، دار احیاء التراث
۳. اسرار الحکم، ملا هادی سبزواری، مطبوعات دینی
۴. شرح الأصول الخمسة، عبد الجبار قوام الدین مانکدیم، دار احیاء التراث العربی
۵. إرشاد الطالبین إلى نهج المسترشدين، فاضل مقداد، انتشارات کتابخانه آیت الله مرعشی
۶. تبصرة الأدلة فی اصول الدین، میمون بن محمد نسفی، نشر المعهد العلمی الفرنسی للدراسات العربیة
۷. شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی، جلد ۵، نشر الشریف الرضی
۸. البواقیت و الجواهر، عبدالوهاب شعرانی
۹. الفتوحات المکیة، ابن عربی، موسسة آل البيت (علیهم السلام) لإحیاء التراث
۱۰. الالهیات علی هدی کتاب و السنة و العقل، جعفر سبحانی، جلد ۳، المركز العالمی للدراسات الإسلامیة
۱۱. الوحی المحمدی، محمد رشید رضا، دار الکتب العلمیة
۱۲. وحی نبوی، علی ربانی گلپایگانی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۱۳. تحلیل وحی از دیدگاه اسلام و مسیحیت، محمدباقر سعیدی روشن، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

عناوین برنامه جامع رشته کلام اسلامی سطح ۴

سال سوم			سال دوم			سال اول		
واحد	عنوان درس	کد درس	واحد	عنوان درس	کد درس	واحد	عنوان درس	کد درس
۲	فقه (۵)	۴۰۴۱۳۰۵	۲	فقه (۳)	۴۰۴۱۳۰۳	۲	فقه (۱)	۴۰۴۱۳۰۱
۱	معجزه	۴۰۴۱۶۱۴	۲	اصول فقه (۳)	۴۰۴۱۴۰۳	۲	اصول فقه (۱)	۴۰۴۱۴۰۱
۲	حقانیت، جامعیت و خاتمیت اسلام	۴۰۴۱۶۱۶	۲	براهین اثبات وجود خداوند	۴۰۴۱۶۰۷	۲	مبانی معرفت‌شناختی علم کلام	۴۰۴۱۶۰۲
۱	حقیقت امامت	۴۰۴۱۶۱۷	۲	علم و قدرت خداوند	۴۰۴۱۶۱۰	۲	مبانی انسان‌شناختی علم کلام	۴۰۴۱۶۰۳
۲	علم امام (ع)	۴۰۴۱۶۱۸	۲	عدل و حکمت خداوند	۴۰۴۱۶۱۱	۲	مبانی هستی‌شناختی علم کلام (۱)	۴۰۴۱۶۰۴
۲	ادله امامت امامان معصوم (ع)	۴۰۴۱۶۱۹						
۱۰	جمع واحد		۱۰	جمع واحد		۱۰	جمع واحد	
۲	فقه (۶)	۴۰۴۱۳۰۶	۲	فقه (۴)	۴۰۴۱۳۰۴	۲	فقه (۲)	۴۰۴۱۳۰۲
۲	فرقه‌ها و جریان‌های کلامی با تأکید بر جریان‌های جدید	۴۰۴۱۶۰۶	۲	اصول فقه (۴)	۴۰۴۱۴۰۴	۲	اصول فقه (۲)	۴۰۴۱۴۰۲
۲	مسائل اساسی مهدویت	۴۰۴۱۶۲۰	۲	قضا و قدر، جبر و اختیار	۴۰۴۱۶۱۲	۱	روش‌شناسی علم کلام	۴۰۴۱۶۰۱
۱	برزخ و حیات برزخی	۴۰۴۱۶۲۱	۲	وحی و نبوت	۴۰۴۱۶۱۳	۲	مبانی هستی‌شناختی علم کلام (۲)	۴۰۴۱۶۰۵
۱	ضرورت معاد	۴۰۴۱۶۲۲	۲	عصمت	۴۰۴۱۶۱۵	۲	توحید	۴۰۴۱۶۰۹
۲	معاد جسمانی و روحانی	۴۰۴۱۶۲۳				۱	اسماء و صفات الهی	۴۰۴۱۶۰۸
۱۰	جمع واحد		۱۰	جمع واحد		۱۰	جمع واحد	

نیمسال اول

نیمسال دوم